

Sygn. akt II USK 437/21

POSTANOWIENIE

Dnia 23 marca 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Frańczak

w sprawie z odwołania B. N.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w E.
o prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 23 marca 2022 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonej od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]
z dnia 24 listopada 2020 r., sygn. akt III AUa [...],

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w [...] wyrokiem z dnia 24 listopada 2020 r. - na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w E. - zmienił zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego w E. z dnia 22 lutego 2019 r., przyznający ubezpieczonej B. N. prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy od dnia 1 stycznia 2018 r. na stałe w ten sposób, że oddalił odwołanie od decyzji organu rentowego z dnia 17 stycznia 2018 r. odmawiającej ubezpieczonej prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy na dalszy okres.

Według Sądu Apelacyjnego przyznanie ubezpieczonej prawa do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy przez Sąd pierwszej instancji jedynie w oparciu o twierdzenie biegłego okulisty o istnieniu trwałej częściowej niezdolności do pracy, a z całkowitym pominięciem oceny wpływu stwierdzonych u niej zaburzeń okulistycznych na zdolność do pracy było przedwcześnie. Stopień zaawansowania

stwierdzonych schorzeń narządu wzroku, będących jednocześnie podstawą do przyznania ubezpieczonej umiarkowanego stopnia niepełnosprawności, wymagał bowiem odniesienia się do przesłanki utraty w znacznym stopniu zdolności do pracy zgodnej z poziomem posiadanych kwalifikacji, o jakiej mowa w art. 12 ust. 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (obecnie jednolity tekst: Dz.U. z 2022 r., poz. 504, dalej jako ustawa emerytalna). Z dopuszczonej w postępowaniu odwoławczym opinii biegłego specjalisty medycyny pracy wynika, że rozpoznane u ubezpieczonej głębokie niedowidzenie: oko prawe - praktyczna ślepota, jednooczność i upośledzenie widzenia, oko lewe - wysoka krótkowzroczność z astygmatyzmem, korygowana szklami do 05/06, jaskra w obserwacji, a także stan po przebytym cięciu cesarskim i usunięciu prawego jajnika, nie czynią jej niezdolną do pracy po dniu 31 grudnia 2017 r. Istniejące od urodzenia uszkodzenie wzroku pozwala ubezpieczonej - posiadającej wykształcenie wyższe ekonomiczne - na wykonywanie pracy biurowej w zatrudnieniu 7-godzinny (z uwagi na przyznany jej umiarkowany stopień niepełnosprawności), z możliwością pracy przy komputerze nieprzekraczającej 4 godzin dziennie, gdyż mieści się to w możliwościach osób jednoocznych. Odnosząc się do wydanego orzeczenia o stopniu niepełnosprawności oraz uwzględniając stopień zaawansowania zmian narządu wzroku, wykształcenie kierunkowe ubezpieczonej oraz dotychczas wykonywane przez nią zawody (m.in. sprzedawca, pracownik działu księgowości, specjalista do spraw płacowo-kadrowych) biegły nie stwierdził niezdolności do pracy.

Sąd Apelacyjny podzielił wnioski końcowe biegłego specjalisty medycyny pracy uznając, że ubezpieczona nie spełnia przesłanki, o jakiej mowa w art. 57 ust. 1 pkt 1 ustawy emerytalnej do przyznania jej prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy.

Ubezpieczona zaskarżyła w całości wyrok Sądu Apelacyjnego skargą kasacyjną, domagając się jego uchylenia i zmiany przez przyznanie jej prawa do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy od dnia 1 stycznia 2018 r. na stałe, ewentualnie uchylenia zaskarżonego wyroku w całości i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu w [...] do ponownego rozpoznania,

a także zasądzenia od organu rentowego na jej rzecz zwrotu kosztów procesu w wysokości przewidzianej prawem.

Skarga kasacyjna została oparta na podstawach naruszenia przepisów postępowania mogącego mieć istotny wpływ na wynik sprawy oraz przepisów prawa materialnego, to jest: 1) art. 233 k.p.c., przez dowolną ocenę dowodów w postaci opinii biegłych lekarzy i uznanie, że jedynie opinia sporządzona w postępowaniu przed Sądem drugiej instancji jest wiarygodna, co spowodowało wydanie orzeczenia w oparciu tylko o tę opinię, 2) art. 57 ust. 1 pkt 1 w związku z art. 59 ust. 1 pkt 1 oraz art. 12 i art. 13 ust. 1 pkt 2 i ust. 4 ustawy emerytalnej, przez błędną wykładnię i uznanie, że osobie pracującej, która ma orzeczoną stopień niepełnosprawności nie przysługuje prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca wskazała, że orzeczenie przez Sąd Apelacyjny „o możliwości odebrania jej prawa do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy, mimo że nie został zakwestionowany stan jej zdrowia pozwalający na utrzymanie prawa do renty, jak i posiadanie orzeczenia o niepełnosprawności” istniejącej od dziecka jest niezgodne z art. 13 ust. 1 pkt 2 w związku art. 13 ust. 4 ustawy emerytalnej, a „argumentem Sądu do odebrania prawa do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy było świadczenie pracy przez skarżącą zgodnie z jej umiejętnościami i zdobytymi kwalifikacjami”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia jej celem merytorycznego rozpoznania.

Skarga kasacyjna nie jest zwykłym środkiem zaskarżenia, przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, a to z uwagi na przeważający w charakterze skargi kasacyjnej element interesu publicznego. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne

wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4).

Obowiązkiem skarżącego jest sformułowanie i uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w nawiązaniu do tych przesłanek, gdyż tylko wówczas może być osiągnięty cel wymagań przewidzianych w art. 398⁴ § 2 k.p.c. Rozstrzygnięcie Sądu Najwyższego w kwestii przyjęcia bądź odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wynika z oceny czy okoliczności powołane przez skarżącego odpowiadają tym, o jakich stanowi art. 398⁹ § 1 k.p.c.

W rozpoznawanej sprawie wniosek o przyjęcie do rozpoznania skargi kasacyjnej został oparty na przesłance oczywistego uzasadnienia skargi (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.), ponieważ zastosowanie prawa w konkretnym przypadku jest domeną tej właśnie przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. powołanie się na oczywistą zasadność skargi wymaga wykazania, iż przesłanka ta rzeczywiście zachodzi. Oznacza to, że skarżący musi w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania zawrzeć wywód prawny wskazujący, w czym wyraża się ta „oczywistość” i przedstawić argumenty na poparcie tego twierdzenia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2008 r., II UK 246/07, LEX nr 449007) i uzasadniające jego pogląd, iż skarga jest oczywiście uzasadniona. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi bowiem wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 29 września 2017 r., V CSK 162/17, LEX nr 2375942; z dnia 2 marca 2012 r., III PK 73/11, LEX nr 1215153; z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, LEX nr 198531 i orzeczenia tam powołane). Skarżący powinien więc w wywodzie prawnym wykazać kwalifikowaną postać naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającą na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, LEX nr 198531; z dnia 9 marca 2012 r., I UK 370/11, LEX nr 1215126; z dnia 1 stycznia 2012 r., I PK 104/11, LEX nr 1215774; z dnia 15 maja 2018 r., II CSK 2/2018, LEX nr 2497594). Ma to być przy tym zasadność łatwo dostrzegalna już nawet przy pobieżnej lekturze skargi (por. postanowienie Sądu Najwyższego z

dnia 3 marca 2012 r., II PK 294/11, LEX nr 1214578). Oczywiście naruszenie prawa powinno być zatem rozumiane jako widoczna natychmiast, bez potrzeby dokonywania pogłębionej analizy jurydycznej, sprzeczność wykładni lub stosowania prawa z brzmieniem przepisów albo powszechnie przyjętymi regułami interpretacji. Oznacza to, że we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, jak i w jego uzasadnieniu, niezbędne jest powołanie konkretnych przepisów prawa, z którymi wyrok sądu drugiej instancji jest w oczywisty sposób sprzeczny (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 stycznia 2021 r., I PSK 11/21, LEX nr 31060160), a o tym, że skarga jest oczywiście uzasadniona nie może decydować argumentacja zawarta w uzasadnieniu jej podstaw (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 2 kwietnia 2008 r., II PK 347/07, LEX nr 465860; z dnia 18 maja 2018 r., V CSK 654/17, LEX nr 2500530).

Wymogów tych nie spełnia wniesiona skarga kasacyjna, skoro we wniosku o przyjęcie jej do rozpoznania skarżąca ograniczyła się w zasadzie do ogólnikowego i hasłowego twierdzenia, że posiadanie przez nią orzeczenia o niepełnosprawności istniejącej od dziecka, jak i stan zdrowia pozwalały na utrzymanie jej dalszego prawa do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy, a zatem odebranie jej w tych warunkach prawa do tego świadczenia jest niezgodne z art. 13 ust. 1 pkt 2 w związku art. 13 ust. 4 ustawy emerytalnej. Natomiast uzasadnienie wniosku stanowi jedynie alternatywną ocenę materiału dowodowego, co usuwa się na ogół i co do zasady spod weryfikacji kasacyjnej (art. 398³ § 3 i art. 398¹³ § 2 k.p.c.). W orzecznictwie jednolicie przyjmuje się, że o oczywistej zasadności skargi nie stanowią subiektywne odczucia skarżącego odnośnie do wpływu zdiagnozowanych u niego schorzeń na zdolność do pracy, które nie znajdują potwierdzenia w zebranym w sprawie materiale dowodowym (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 maja 2013 r., I UK 650/12, LEX nr 1341963). Ocena niezdolności do pracy z medycznego punktu widzenia wymaga bowiem wiadomości specjalnych (art. 278 § 1 k.p.c.) i sąd nie może - wbrew opinii biegłego (biegłych) - opierać ustaleń w tym zakresie ani na własnym przekonaniu (por. między innymi wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 14 marca 2007 r., III UK 130/06, OSNP 2008 nr 7-8, poz. 113; z dnia 8 maja 2008 r., I UK 356/07, OSNP 2009 nr 17-18, poz. 238; z dnia 14 maja 2009 r., II UK 211/08, LEX nr 509035), ani na przekonaniu skarżącego. Polemika

skarżącego z dokonaną oceną dowodów, prowadząca do zakwestionowania ustalonego przez Sąd orzekający stanu faktyczny sprawy nie uzasadnia, w świetle art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. Nie można uznać za zasadne zarzutów sformułowanych jako zarzuty naruszenia prawa materialnego, które w istocie sprowadzają się do polemiki z ustaleniami poczynionymi przez sąd drugiej instancji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 marca 2013 r., III CSK 190/12, LEX nr 1324295).

Ponadto przypomnieć trzeba, że ustawodawca w ustawie emerytalnej odróżnia dwa aspekty niezdolności do pracy, tj. ekonomiczny (obiektywne pozbawienie danej osoby możliwości zarobkowania w drodze wykonywania jakiegokolwiek pracy lub pracy zgodnej z poziomem posiadanych kwalifikacji) oraz biologiczny (stan organizmu dotkniętego schorzeniem naruszającym jego sprawność). Dopiero koniunkcja tych dwóch elementów pozwala na uznanie danej osoby za niezdolną do pracy. Powyższe stanowisko ma tę konsekwencję, że nie jest niezdolnością do pracy niemożność wykonywania zatrudnienia spowodowana innymi przyczynami niż naruszenie sprawności organizmu, jak też odwrotnie - nie jest ową niezdolnością biologiczny stan kalectwa lub choroby nieimplikujący wskazanych wyłączeń lub ograniczeń w świadczeniu pracy (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 28 stycznia 2004 r., II UK 167/03, OSNP 2004 nr 18, poz. 320; z dnia 14 czerwca 2005 r., I UK 278/04, LEX nr 375618; z dnia 18 maja 2006 r., II UK 156/05, LEX nr 1001299; z dnia 3 grudnia 2008 r., I UK 54/08, LEX nr 1001284; z dnia 8 czerwca 2010 r., II UK 399/09, LEX nr 611421 i z dnia 24 sierpnia 2010 r., I UK 64/10, LEX nr 653663). Dlatego ostateczna ocena, czy ubezpieczony jest częściowo niezdolny do pracy musi uwzględniać - zgodnie z art. 12 ust. 1 i 3 oraz art. 13 ust. 1 ustawy emerytalnej - także inne elementy, w tym zwłaszcza poziom kwalifikacji ubezpieczonego, możliwości zarobkowania w zakresie tych kwalifikacji, możliwość wykonywania dotychczasowej pracy lub podjęcia innej pracy oraz celowość przekwalifikowania zawodowego, biorąc pod uwagę rodzaj i charakter dotychczas wykonywanej przez ubezpieczonego pracy, poziom wykształcenia, wiek i predyspozycje psychofizyczne.

W rozpoznawanej sprawie Sąd Apelacyjny ustalając, że stwierdzone u skarżącej przyczyny biologiczne (uszkodzenie narządu wzroku) nie powodują u niej

niezdolności do pracy zgodnie z posiadanymi kwalifikacjami, nie naruszył wskazywanych w skardze art. 13 ust. 1 pkt 2 w związku art. 13 ust. 4 ustawy emerytalnej w sposób oczywisty, który by uzasadniał twierdzenie o oczywistej zasadności wniesionej skargi kasacyjnej w zakresie naruszenia tych przepisów.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalony jest również pogląd, że niepełnosprawność nie jest odpowiednikiem niezdolności do pracy rozumianej jako utrata zdolności do pracy zarobkowej z powodu naruszenia sprawności organizmu i braku rokowań co do odzyskania zdolności do pracy po przekwalifikowaniu (art. 12 ust. 1 tej ustawy), gdyż zdefiniowana została jako spowodowana naruszeniem sprawności organizmu niezdolność do wypełniania ról społecznych, która może, ale nie musi, powodować niezdolność do pracy (art. 2 pkt 10 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych; jednolity tekst: Dz.U. z 2021 r., poz. 573 ze zm.). Z tego względu orzeczenie o stopniu niepełnosprawności, nawet znacznym ani nie jest równoznaczne z orzeczeniem o niezdolności do pracy jako przesłance prawa do renty, ani nie przesądza o istnieniu niezdolności do pracy w rozumieniu przepisów ustawy emerytalnej (por. wyroki: z dnia 17 lutego 2009 r., I UK 233/08, LEX nr 736713; z dnia 14 czerwca 2012 r., I UK 17/12, LEX nr 1229807; z dnia 14 grudnia 2017 r., II UK 629/16, LEX nr 2435650 czy postanowienie z dnia 17 kwietnia 2018 r., I UK 271/17, LEX nr 2540113).

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

a.s.